

สาระสำคัญ

อนุสัญญาฉบับนี้มีบทบัญญัติรวม 30 มาตรา เพื่อให้รัฐภาคีหรือประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการดำเนินงานด้านนิติบัญญัติตุลาการ การบริหารหรือมาตรการอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดการเลือกปฏิบัติทั้งหมดต่อสตรีและให้หลักประกันว่าสตรีจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่างๆ จากรัฐบนพื้นฐานของความเสมอภาคกับบุรุษ โดยที่มาตราที่ 1-16 เป็นการระบุมมาตรการในการดำเนินการเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านต่างๆ ส่วนมาตราที่ 17-30 เป็นการกำหนดขั้นตอนและกลไกในการติดตามการปฏิบัติงานตามอนุสัญญา

เนื้อหาหลักของอนุสัญญามีดังนี้

ข้อ 1 ให้คำจำกัดความว่า "การเลือกปฏิบัติต่อสตรี" (discrimination against women) หมายถึงการแบ่งแยก (distinction) การกีดกัน (exclusion) หรือการจำกัด (restriction) ใดๆ เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับการได้อุปโภคหรือใช้สิทธิโดยสตรีโดยไม่เลือกสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรี ของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมือง หรือด้านอื่นๆ

ข้อ 3 เรียกร้องให้รัฐภาคีใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งการออกกฎหมาย เพื่อประกันพัฒนาการและความก้าวหน้าอย่างเต็มที่ของสตรี เพื่อประกันให้สตรีได้ใช้และได้อุปโภคสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเสมอภาคกับบุรุษ

อนุสัญญา ข้อต่อๆ มากำหนดแนวทางสู่ความเสมอภาค โดยครอบคลุมสถานภาพสตรีใน 3 มิติด้วยกัน เริ่มจาก การกำหนดสิทธิพลเมืองและสถานภาพทางกฎหมายของสตรีอย่างละเอียด ตามด้วยประเด็นด้านการเจริญพันธุ์ และผลกระทบของปัจจัยทางวัฒนธรรมต่อความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย

ข้อ 7 กล่าวถึงสิทธิพื้นฐานของสตรีที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง การออกเสียงเลือกตั้ง และลงประชามติ การเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐบาลและดำเนินการตามนโยบายนั้น และในการรับตำแหน่งราชการและปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ ระดับของรัฐบาล

ข้อ 8 กล่าวถึงสิทธิอันเสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษในโอกาสที่จะเป็นผู้แทนรัฐบาลของตนในระดับระหว่างประเทศ และเข้าร่วมในงานขององค์การระหว่างประเทศ

ข้อ 9 ของอนุสัญญา อันเกี่ยวกับสิทธิของสตรีในด้านสัญชาตินั้น ชี้ให้เห็นความเป็นจริงที่ว่า สถานภาพทางกฎหมายของสตรีมักเชื่อมโยงกับการสมรสทำให้สตรีขึ้นอยู่กับสัญชาติของสามี ขาดความเป็นอิสระ

ข้อ 10,11 และ 13 ยืนยันถึงสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติในการศึกษาการทำงาน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม ข้อเรียกร้องเหล่านั้นถูกย้ำอีกเป็นพิเศษในข้อ 14 ในกรณี

ของสตรีชนบท ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยค้ำจุนครอบครัวด้านเศรษฐกิจ และในกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ได้รับการตีราคาและไม่มีผลตอบแทนเป็นตัวเงิน การวางแผนและนโยบายต่างๆ ควรคำนึงถึงสตรีเหล่านี้ให้มากขึ้น

ข้อ 15 เน้นความเสมอภาคของสตรีและบุรุษในการทำสัญญา และจัดการทรัพย์สิน ในกระบวนการทางศาลและการชำระความ อนุสัญญาฯ เรียกร้องว่าสัญญาและเอกสารที่มุ่งจำกัดความสามารถทางกฎหมายของสตรีจะถือว่าใช้ไม่ได้และเป็นโมฆะ

ข้อ 16 กล่าวถึงประเด็นการสมรสและความสัมพันธ์ทางครอบครัว โดยเรียกร้องให้สตรีมีสิทธิและความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับบุรุษในการเลือกคู่สมรสและการขาดจากการสมรส การเป็นบิดามารดา การตัดสินใจมีบุตร การดูแลบุตร การเลือกใช้นามสกุล และการจัดการทรัพย์สิน

นอกจากประเด็นเกี่ยวกับสิทธิของพลเมืองแล้ว อนุสัญญาฯ ยังให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยตรง คือ สิทธิในการเจริญพันธุ์ โดยย้ำว่า "บทบาทของสตรีในการให้กำเนิดบุตรไม่ควรจะเป็นพื้นฐานในการเลือกปฏิบัติ" ข้อ 5 ของอนุสัญญาฯ เสนอให้มีมาตรการที่จะ "ประกันความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นมารดาว่าเป็นหน้าที่ทางสังคม" เรียกร้องให้มีความรับผิดชอบร่วมกันของบุรุษและสตรีในการเลี้ยงดูและการพัฒนาบุตร

ด้วยเหตุผลนี้ การคุ้มครองมารดาและการดูแลบุตรจึงถูกจัดว่าเป็นสิทธิอันจำเป็นยิ่ง และได้ความเอาไว้ในทุกประเด็นของอนุสัญญาฯ ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวกับการจ้างงาน กฎหมายครอบครัว การดูแลสุขภาพ หรือการศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสังคมรวมไปถึงการเสนอบริการต่างๆ โดยเฉพาะการดูแลเด็กเล็ก ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถรวมความรับผิดชอบในครอบครัวเข้าได้อย่างสอดคล้องกับการทำงานและการมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะ มาตรการพิเศษที่มุ่งปกป้องความเป็นมารดาไว้จะไม่ถือว่าการเลือกปฏิบัติ (ข้อ 4)

อนุสัญญาฯ นี้ กล่าวถึงการวางแผนครอบครัวไว้อย่างชัดเจน เรียกร้องให้รัฐภาคีจัดข้อเสนอแนะและคำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว (ข้อ 10 ซ) ให้ใช้มาตรฐานที่จะประกันสิทธิของสตรีที่จะ "ตัดสินใจอย่างอิสระและมีความรับผิดชอบในจำนวนบุตรและระยะห่างในการมีบุตรของตน" (ข้อ 16 จ)

จุดมุ่งหมายหลักอีกประการหนึ่งของอนุสัญญาฯ ก็คือการขยายความเข้าใจเกี่ยวกับ **ความหมายของสิทธิมนุษยชน** โดยตระหนักถึง **อิทธิพลของวัฒนธรรมและประเพณีปฏิบัติ** ที่มีต่อการจำกัดการที่สตรีจะได้ใช้สิทธิพื้นฐานของตน อิทธิพลเหล่านี้ได้แก่ความคิดดั้งเดิม ขนบธรรมเนียม และกฎเกณฑ์สังคมที่มีผลทำให้เกิดมีข้อจำกัดในรูปแบบหลากหลายทางด้านกฎหมาย การเมือง และเศรษฐกิจ ที่มีต่อความก้าวหน้าของสตรี

อนุสัญญาฯ ย้ำว่า "จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทดั้งเดิมของบุรุษ รวมทั้งบทบาทสตรีในสังคมและในครอบครัว เพื่อให้บรรลุถึงความเสมอภาคอย่างเต็มที่ระหว่างบุรุษและสตรี" รัฐภาคี

ต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อปรับเปลี่ยนแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมและ วัฒนธรรมของบุรุษ และสตรี " เพื่อขจัดความเดียดฉันท์ (Prejudices) และประเพณีปฏิบัติที่งมงายซึ่งอยู่บนพื้นฐาน ความคิดเกี่ยวกับความต่ำต้อย หรือความสูงส่งของอีกเพศหนึ่ง หรือที่อยู่บนพื้นฐานของบทบาท แบบดั้งเดิมสำหรับบุรุษและสตรี (ข้อ 5)

ข้อ 10 ค กำหนดให้มีการทบทวนตำราและโครงการต่างๆ ของโรงเรียนตลอดจนวิธีการ สอน เพื่อขจัดแนวคิดแบบดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาทของบุรุษและสตรีในทุกระดับและทุกรูปแบบของ การศึกษา

สรุปแล้ว อนุสัญญาฯ เป็นกรอบที่ชัดเจนและครอบคลุมสำหรับใช้ในการทำทนายและต่อสู้ กับพลังหลากหลายซึ่งมีส่วนทำให้การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศเกิดขึ้นได้และยังคงมีอยู่ใน สังคมทุกแห่ง

คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีมีหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตาม อนุสัญญาฯ ของบรรดารัฐภาคี โดยมีขั้นตอนและกลไกในการติดตามดังกล่าวไว้ในข้อ 17-30 คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 25 คน ที่ได้รับการคัดเลือกโดยรัฐภาคีจากรายชื่อที่ รัฐบาลประเทศต่างๆ เสนอเข้าไป รัฐภาคีควรจะต้องเสนอรายงานของประเทศอย่างน้อยทุกๆ 4 ปี ชี้แจงถึงมาตรการต่างๆ ที่ได้นำมาใช้เพื่อปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ สมาชิกของคณะกรรมการก็ จะหารือกับผู้แทนของรัฐภาคีเกี่ยวกับเนื้อหาของรายงานนั้น และแสวงหาแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ต่อไปอีกตามความเหมาะสมของสถานการณ์ในแต่ละประเทศ

ประเทศไทยได้เสนอรายงานต่อคณะกรรมการฯ ไปแล้ว 2 ครั้งใน พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2533 ส่วนรายงานฉบับที่ 3 นั้นจัดทำเสร็จเรียบร้อยตั้งแต่กลางปี 2539 หลังจากนำเสนอและได้รับความ เห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วรัฐบาลไทยก็จะจัดส่งให้กับคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการ เลือกปฏิบัติต่อสตรีต่อไป